

PROIECȚII DE FILM SUB PRESIUNE

AUTOR: Mariam Jachvadze, manager de Producție (Chai Khana Media, Georgia)

- > Lupta pentru democrație
- > Conținut sensibil în orașele mici
- > Colaborarea cu societatea civilă
- > Rezultate imprevizibile în timpul discuțiilor
- > Depășirea potențialelor bariere
- > Memoria ca un declanșator al conflictului
- > Filme sub presiunea politică
- > 7 Sfaturi pentru un spațiu sigur

Lupta pentru democrație

Într-un moment în care lupta pentru democrație se apropie de un punct de cotitură, libertatea de exprimare și discursul liber se află sub presiune. Mai mult, printre invazii și mai mari ale intimității, acte de intimidare și îndemnuri la auto-cenzură atât online cât și offline, libertatea de auto-exprimare a scăzut și ea de-a lungul anilor, conform **RAPORTULUI** din 2023 privind **LIBERTATEA ÎN LUME**. Europa de Est nu a fost o excepție. Războiul dintre Azerbaidjan și Armenia, războiul pe scară largă din Ucraina și protestele din Georgia au făcut ca viața în regiune să fie instabilă și nesigură. Într-o democrație fragilă, persoanele care creează artă se confruntă cu provocări pe mai multe niveluri. Presiunea politică nu este singura problemă, deoarece mișcările ultra-naționaliste și grupurile ultra-conservatoare au, de asemenea, o influență directă asupra unor evenimente culturale și asupra procesului de distribuție a filmelor.

Aceste grupuri devin mai puternice atunci când drepturile omului, în special drepturile minorităților, nu sunt protejate suficient. În plus, în societățile mai tradiționale, publicul tinde să fie sensibil față de subiecte queer sau față de dragostea între persoane gay. Prin urmare, filmele care descriu aceste relații nu sunt apreciate tocmai de toată lumea. Cineaștii și organizatorii de proiecții, inclusiv managerii de locație, trebuie să ia în considerare toate situațiile complicate care pot surveni în țări precum Georgia, Azerbaidjan, Ungaria sau România. În capitolul următor, vom

oferi câteva exemple despre cum cineaștii și organizatorii de evenimente cinematografice fac față presiunii politice și sociale cu care se confruntă. Sperăm că acest lucru vă va da speranța că este posibil să proiectați filme chiar și într-un context care vine cu anumite provocări.

Conținut sensibil în orașele mici

Atenția în selecția și curatorierea filmelor pentru proiecție nu este ceva specific Georgiei, ci se extinde și în alte țări, cum ar fi România, unde fiecare film selectat pentru proiecție este tratat cu precauție. Acest proces devine o provocare mai mare în orașele din provincie și în orașele mai mici, unde publicul este restrâns. Reprezentanții centrelor culturale din aceste zone depun eforturi semnificative pentru a lărgi publicul și pentru a iniția discuții pe teme relevante pentru societatea lor. Scopul lor este de a intra în dialog și a se conecta cu publicul.

Simion Pop, care lucrează în prezent pentru Palatul Culturii din Bistrița, România, recunoaște existența subiectelor sensibile și incertitudinea legată de impactul pe care acestea îl pot avea asupra publicului. În orașele mai mici, trebuie găsit un echilibru delicat între a atrage un număr mai mare de spectatori și a preveni înstrăinarea publicului.

„Există subiecte sensibile și nu știm cum să le includem și dacă asta ne extinde sau ne reduce audiența - este un oraș mic și nu vrem să ne înstrăinăm publicul. Nu suntem New York, unde nu trebuie să-ți pese atât de mult despre ce arăți, deoarece va exista întotdeauna un public de nișă. Trebuie să fiu atent la ce declanșează sensibilitățile oamenilor, chiar dacă acestea nu coincid cu ale mele.”

Simion

**PALATUL CULTURII
BISTRITA (ROMÂNIA)**

<https://kinedok.net/ro/venue/palatul-culturii-bistrita>

Colaborarea cu societatea civilă

În Croația, abordarea prin film documentar a problemelor sociale și politice actuale este o misiune foarte importantă. Reprezentanții locali ai KineDok se străduiesc activ să îmbrățișeze opinii diverse și să încurajeze gândirea critică. Abordarea lor față de proiecțiile de film implică o colaborare extinsă cu diverse organizații ale societății civile și experți din diferite domenii, inclusiv științe politice, sociologie, filozofie, ecologie, antropologie, istorie și economie. În acest mod, ei își propun să contextualizeze temele abordate de anumite documentare într-o manieră mai largă, interdisciplinară.

Rezultate imprevizibile în timpul discuțiilor

Cehia oferă un alt exemplu pozitiv de promovare a schimbului de idei și impresii în rândul unui public divers, prin intermediul KineDok. Catalogul KineDok din 2022 a inclus un film intitulat **CULORILE LUI TOBI** (*Colors of Tobí*). Documentarul o prezintă pe Eva și pe familia sa dintr-un mic sat din Ungaria. Copilul de 16 ani al Evei și-a afirmat recent identitatea ca fiind transgender și trăiește acum sub numele ales de Tobí. Descriș în sinopsis ca o „poveste emoționantă despre

eliberare și acceptare”, filmul rezonează cu Ivana de la Centrul Cultural și Sportiv Hrubínka din Cehia. Ea remarcă faptul că reacția publicului la *Culorile lui Tobi* a surprins-o.

Georgia a demonstrat de asemenea că, dacă alegi spațiul de proiecție ținând cont de public și iei în considerare contextul țării tale, succesul evenimentului poate fi garantat. Chiar și cu riscurile asociate proiecțiilor de filme LGBTQIA+ în Georgia, unde grupuri active de extremă dreapta reprezintă o potențială amenințare, KineDok Georgia a reușit să organizeze două proiecții publice ale filmului *Culorile lui Tobi* fără să întâmpine probleme sau întreruperi.

„Când am proiectat Culoarele lui Tobi, am văzut câțiva tipi foarte macho în public și mă așteptam să părăsească proiecția, dar au rămas și au fost complet uimiți de modul în care Tobi se descurcă cu viața și de cum arată căutarea identității adevărate.” Ivana

**CENTRUL CULTURAL ȘI
SPORTIV HRUBÍNKA
(CEHIA)**

<https://www.facebook.com/hrubinka>

Depășirea potențialelor bariere

Pentru Natali Chkhartishvili, un coordonator KineDok din Georgia, faptul de a prezenta filmul în fața unui public publicului și depășirea unor potențiale bariere a reprezentat o realizare importantă. Proiecțiile au reușit să declanșeze discuții și să cultive empatia, subliniind puterea pe care o are selecția atentă a spațiilor de proiecție în navigarea printre subiectele sensibile dintr-un anumit context cultural. *„Am avut oportunitatea de a avea o proiecție închisă pentru jurnaliști din Caucazul de Sud, care participau la o sesiune de training organizată de Chai Khana Media, „Cum să relatezi despre subiecte queer?”, și o altă proiecție la Galeria Untitled. Am ales acest spațiu în mod specific și intenționat, deoarece galeria este un loc care organizează frecvent evenimente pentru și cu comunitatea queer. De aceea, eram am avut încrederea că nu vom întâmpina probleme și ni s-a părut un spațiu sigur pentru discuție.” NATALI, CHAI KHANA MEDIA (GEORGIA)*

Memoria ca un declanșator al conflictului

Mulți factori pot crea diviziuni între oameni. Inclusiv memoria poate servi ca un declanșator pentru conflict și opuneri de rezistență, mai ales atunci când se organizează proiecții de film care prezintă evenimente istorice. Chiar și așa, ea poate fi și un instrument puternic pentru reflecție și dialog. În Croația, filmele care abordează subiectul Iugoslaviei și al fostului regim socialist continuă să ridice probleme și necesită o abordare atentă pentru a evita provocarea

controverselor în rândul populației. Cel mai bun public pentru acest tip de documentar se dovedesc a fi elevii și profesorii.

Dina Pokrajac, o reprezentantă KineDok din Zagreb, recunoaște provocările pe care le aduc proiecția filmelor despre evenimente istorice disputate. Ea notează:

„Evenimentele istorice disputate încă provoacă durere în societatea noastră și, din păcate, memoria colectivă este constant ștearsă și rescrisă. În cazul anumitor filme, ne-am propus să le proiectăm elevilor de liceu și minorilor. Ne-am confruntat cu provocări în obținerea de permisiune de la părinții lor și de la directorii școlilor, dar am reușit să-i convingem. Ne străduim întotdeauna să oferim o perspectivă mai largă prin discuții bine moderate și experți de încredere.”

Filme sub presiunea politică

Presiunea politică este mult mai greu de abordat, mai ales atunci când implică interesele unui oligarh sau figurile cele mai influente ale țării. Ultimul film de lungmetraj al lui Salomé Jashi, *Pădurea domestică* (**TAMING THE GARDEN**), se numără printre succesele remarcabile ale cinematografului georgian, câștigând premii la festivaluri internaționale și fiind nominalizat la Festivalul de Film de la Sundance. Cu toate acestea, în țară, a devenit cel mai controversat film din cauză că face o referire indirectă la Bidzina Ivanishvili, fondatorul partidului de la guvernare, Visul Georgian.

În vara anului 2021, Jashi a inițiat negocieri cu Cavea, singurul lanț de cinematografe din Georgia, pentru a proiecta filmul pentru publicul local. După mai multe luni de discuții, Jashi a primit un refuz oficial care afirma: „Nu avem o practică de a lansa filme documentare în regim de închiriere.” Acest răspuns a părut neconvingător, dat fiind că, în genere Cavea filme de ficțiune și documentare de la producătorii de film, le face disponibile pe platforma lor (pentru abonați) și le și proiectează în cinematografe. În același an, un număr mare de manageri de locații din diverse regiuni ale Georgiei, inclusiv Kvemo Kartli, Ozurgeti și Batumi, s-au abținut de la proiectarea filmului pentru a evita potențiale conflicte cu guvernul local.

Această temere o cunoaște și Mindia Esadze, noul director al Academiei Georgiene de Film din Tbilisi, o entitate juridică independentă, non-profit, care are ca scop dezvoltarea și popularizarea cinematografului georgian. *Grădina domestică* a fost inițial aprobat să aibă șapte proiecții la Casa de Cinema. Cu toate acestea, promisiunea nu a fost respectată, ducând la **ANULAREA BRUSCĂ** a proiecțiilor filmului la Casa de Cinema din Tbilisi. Jashi își amintește răspunsul directorului:

„El [Mindia Esadze] mi-a spus că nu va proiecta acest film care a iscat opinii diferite și a împărțit oamenii pe motive politice. Mai mult, a spus că nu vrea să fie o victimă.”

Această evoluție a evenimentelor a stârnit mult interes în societate și a încurajat mai multe organizații să facă un pas înainte și să proiecteze filmul. Printre acestea s-au numărat Teatrul Haraki, Institutul Goethe Georgia, Cafe Ezo, Cafe Mziuri și altele. Toate proiecțiile au decurs bine.

Documentarul *Grădina domestică* și-a continuat traseul, căpătând o semnificație nouă odată cu protestele din domeniul cinematografilei, care încă continuă, legate de reorganizarea Centrului Național al Cinematografilei din Georgia. În iunie 2023, Irakli Kobakhidze, liderul partidului de la guvernare, a criticat public pe regizoarea Salomé Jashi și filmul său, spunând despre el că ar fi „rușinos” și „absurd”. El a **CRITICAT** Centrul Național al Cinematografilei din Georgia pentru că a permis ca astfel de proiecte să meargă înainte (adică, de exemplu, să fie finanțate de Centrul Național al Cinematografilei), afirmând că „*Un film al cărui conținut este atât de rușinos nu ar trebui realizat; în loc de așa ceva ar trebui să facem filme cu conținut corect*”, așa cum spun remarcile sale către jurnaliști din 19 iunie 2023.

În ziua imediat următoare, KineDok Georgia a demonstrat reziliență și determinare, organizând cu promptitudine două proiecții ale filmului *Grădina domestică*. Aproximativ 100 de persoane s-au adunat și au participat activ la discuția care a urmat proiecției. Cei care nu au putut participa au solicitat acces la film printr-o platformă VOD.

„Pe parcursul întregii săptămâni, am primit zeci de mesaje în fiecare zi.. Într-un astfel de mediu volatil, a oferi accesul la film printr-o platformă VOD devine o soluție viabilă pentru răspândirea rapidă a filmul pe o scară largă.”

Natali Chkhartishvili, coordonator KineDok, Georgia

Cenzura și presiunea politică au împins profesioniștii din industria filmului și entuziaștii de cinema să inițieze noi mișcări. **CINEMATOGRAFIA GEORGIANĂ SE AFLĂ SUB AMENINȚARE** este un răspuns la deciziile netransparente luate de Ministerul Culturii din Georgia. Ca parte a acestei mișcări de protest, a fost lansat un nou val de proiecții de film, sub numele de *Cinematografia georgiană pentru publicul georgian*. Această inițiativă le permite cetățenilor să se uite și să aprecieze filme georgiene contemporană chiar din propriile lor curți, în întreaga țară. Când astăzi lipsesc cinematografele municipale, filmele însele își întind brațele să ajungă la public.

7 Sfaturi pentru un spațiu sigur

Pornind de la aceste experiențe diverse, coordonatorii de proiecții aflați la început și managerii de locații pot beneficia în mod semnificativ dacă iau în considerare următoarele:

1. **Înțelegeți contextul politic, cultural și social unic al țării și societății din care faceți parte.** Adaptați-vă abordarea în funcție de vulnerabilitățile și preferințele publicului vostru.

2. Cultivați o atmosferă prietenoasă și sigură aducând invitați, vorbitori și experți pentru discuțiile de după proiecție. Asta poate îmbunătăți experiența generală și poate oferi publicului perspective noi, adiționale.

3. Lăsați publicul să discute și să reflecteze asupra temelor prezentate în filme.

4. Acordați atenție limbajului, de termenilor specifici și strategiei generale de promovare, mai ales pentru filmele care abordează subiecte sensibile.

5. Încurajați conversațiile deschise care promovează înțelegerea și care creează punți de legătură, lăsând, astfel, loc pentru o experiență mai inclusivă și bogată.

6. Luați în considerare spații alternative de proiecție (sau proiecții private/numai pe bază de invitație) **unde se poate garanta siguranța.**

7. Explorați modalități creative de protest și inițiative de sprijin.

Puteți citi mai multe aici:

[HTTPS://CIVIL.GE/ARCHIVES/491900](https://civil.ge/archives/491900)

[HTTPS://EURASIANET.ORG/GEORGIAN-CULTURE-VS-GEORGIAN-CULTURE-MINISTER](https://eurasianet.org/georgian-culture-vs-georgian-culture-minister)

[HTTPS://CIVIL.GE/ARCHIVES/556457](https://civil.ge/archives/556457)

[HTTPS://CIVIL.GE/ARCHIVES/548248](https://civil.ge/archives/548248)

FOTOGRAFI:

CHKHARTISHVILI, Nat ali

Fotograme din *Taming the Garden, Colors of Tobi, Once Upon a Youth*